

Odnosi s javnošću crkvenih institucija

Nikolić, Nedjeljka

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zeprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zeprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:129:629395>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-15**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zeprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications](#)

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić

Preddiplomski stručni studij
Poslovanje i upravljanje

NEDJELJKA NIKOLIĆ

ODNOSI S JAVNOŠĆU CRKVENIH INSTITUCIJA

STRUČNI ZAVRŠNI RAD

Zaprešić, 2021. godine

VELEUČILIŠTE
s pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić

Preddiplomski stručni studij
Poslovanje i upravljanje

STRUČNI ZAVRŠNI RAD

ODNOSI S JAVNOŠĆU CRKVENIH INSTITUCIJA

Mentor:
dr.sc. Stjepan Lacković, v.pred.

Naziv kolegija:
ODNOSI S JAVNOŠĆU

Studentica:
Nedjeljka Nikolić

JMBAG studenta:
0234057718

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
ABSTRACT	2
Sadržaj	
1 UVOD	3
2 KATOLIČKA CRKVA U SVIJETU MEDIJA	5
2.1 Drugi vatikanski koncil – suradnja i dijalog Crkve sa suvremenim svijetom	7
2.2 Inter mirifica – koncilski dekret o sredstvima društvenog priopćavanja	8
2.3 Communio et progressio – pastoralni naputak	9
3 PAPE NAŠEG DOBA I NJIHOV UTJECAJ U JAČANJU POLOŽAJA CRKVE U DRUŠTVU	11
3.1 Papa Ivan XXIII. – dobri papa	11
3.2 Papa Ivan Pavao II. - svetac naših dana	12
3.3 Papa Franjo – „Misericordiae in fine” „Bijedan, ali izabran“	13
4 VATIKANSKI CRKVENI MEDIJI	16
4.1 Vatikanski radio	16
5 KATOLIČKA CRKVA I MEDIJI U HRVATSKOJ	18
5.1 Komunikacija Crkve kroz katoličke medije – nova evangelizacija	23
5.1.1 Kršćanska sadašnjost – Katolička nakladnička kuća	23
5.1.2 Hrvatski katolički radio – dobar radio za dobre ljude	24
5.1.3 HDKN -Hrvatsko društvo katoličkih novinara	24
5.1.4 Laudato televizija	25
6 MEĐURELIGIJSKI DIJALOG KATOLIČKE CRKVE	27
7 ZAKLJUČAK	33
8 IZJAVA	34
9 POPIS LITERATURE	35
9.1 Knjige i članci	35
9.2 Internetski izvori	37
10 POPIS SLIKA	39

SAŽETAK

Crkveni odnosi s javnošću tema su ovog rada u kojem se želi prikazati koliko je Crkva otvorena za komunikaciju s medijima i drugim javnostima te kako se taj odnos mijenjao kroz različita vremenska razdoblja. Najveća promjena dogodila se sazivanjem Drugog vatikanskog koncila gdje su prvi puta u povijesti Crkve mediji bili tema o kojoj se raspravljalo, te su donesene smjernice i odredbe za uspostavljanje kvalitetnijeg dijaloga Crkve s medijima. Sami poglavari Katoličke crkve, pape, biskupi, svećenici svojim nastupima kreiraju pozitivnu ili negativnu medijsku sliku Crkve. Može se reći kako su pape našeg doba otvoreni za dijalog s medijima, međureligijski dijalog, pokazuju spremnost na komunikaciju te upućuju i ostale predstavnike Katoličke crkve u svijetu da slijede njihov primjer. Crkveni odnosi s javnošću u Hrvatskoj nisu zadovoljavajući prvenstveno iz razloga što biskupije i nadbiskupije nemaju ujednačen pristup medijima. Može se reći da nedostaje kvalitetnog kadra, glasnogovornika odnosno PR stručnjaka koji bi na kvalitetan način predstavili Crkvu u medijima. Možda je rješenje komunikacijsko školovanje svećenika ili dati veću priliku komunikolozima laicima da istupaju u javnost u ime Crkve. Pogledamo li u prošlost kada je Crkva zazirala od elektroničkih medija i društvenih mreža može se reći da ih u današnje vrijeme prepoznaje kao novu mogućnost evangelizacije odnosno komunikacije s vjernicima. Crkva treba biti spremna prepoznati komunikacijske izazove vremena u kojem živimo te voditi računa o tome kakva je njezina slika u javnosti.

Ključne riječi: Crkva, mediji, dijalog, Drugi vatikanski koncil, papa

ABSTRACT

This thesis covers the topic of church public relations and aims to present the Church's openness towards communicating with the media and other public channels. Moreover, it analyzes how this relationship has changed over time. The most significant change occurred when the Second Vatican Council was convened. The media was for the first time in the history of the Church, a tremendous topic of discussion. Consequently, guidelines and provisions were adopted in order to establish a better dialogue between the Church and the media. The Church's media image, be it positive or negative, relies heavily on the heads of the Catholic Church (popes, bishops, priests). It can be said that the popes of our era are open to dialogue with the media, inter-religious dialogue, show a willingness to communicate, and instruct other representatives of the Catholic Church to follow their example. Church public relations in Croatia are not at a satisfactory level. This is primarily due to dioceses and archdioceses not having equal access to the media. It can be said that there is a lack of quality staff, spokespersons or PR experts who would present the Church to the media in a quality manner. A potential solution is to provide priests with formal communication education or to allow communications laymen to speak more frequently on behalf of the Church in public settings. When observing the past, it can be noted that the Church was wary of electronic media and social networks. Today, however, the Church recognizes the aforementioned as a new means to evangelization or communication with believers. The Church should be ready to identify the current communication challenges it faces and to take care of its public image.

Key words: Church, media, dialogue, Second Vatican Council, pope,

1 UVOD

Kroz povijest Crkva se susretala s različitim izazovima koje je manje-više uspijevala savladati a jedan od izazova je kako uspješno komunicirati s medijima odnosno razviti kvalitetne odnose s javnošću, te pratiti razvoj informacijsko-komunikacijske tehnologije te ju upotrijebiti kao sredstvo za susret sa svojim ciljnim javnostima. Osnovna zadaća Crkve je evangelizacija tj. prenositi evanđeosku poruku svojim vjernicima. Evangelizacija je nezamisliva bez komunikacije, te je iznimna odgovornost biskupa i svećenika da se u evangelizaciji služe tiskom i drugi sredstvima komunikacije. Sama enciklika *Communio et progressio* izravno potiče biskupe i svećenike na veće sudjelovanje u medijima i javne nastupe, pritom ih potiče da se služe „jezikom medija“ odnosno da naviještanje evanđelja osuvremene, odnosno prilagode novom načinu komuniciranja i time se približe naraštajima koji su stasali uz suvremene medije (Skoko, 2017: 456).

U drugom poglavlju naglasak je na razvoj crkvenih odnosa s javnošću od sazivanja Drugog vatikanskog koncila, što se smatra prekretnicom u odnosima Crkve i medija. Spominju se i važni dokumenti koncilski dekret *Inter mirifica* i pastoralni naputak *Communio et progressio* koji potiču biskupe i svećenike na veće sudjelovanje u medijima i javnim nastupima.

U trećem poglavlju se analiziraju pape našeg doba te njihov utjecaj na otvorenost Crkve spram medija i drugih javnosti. Papa Ivan XXIII koji je za svog pontifikata sazvaio Drugi vatikanski koncil te je svojim aktivnim djelovanjem bio veliko iznenađenje kako za crkvene krugove tako i za širu javnost. Dao je do znanja kako želi otvoreniju Crkvu, spremnu na dijalog. Papa Ivan Pavao II, papa koji je razumio medije i njihovu ulogu, papa koji je bio omiljen među vjernicima, nevjernicima, političarima, svjetskim liderima. Posebno se zalagao za ekumenizam i religijski dijalog, otvorenost prema drugim vjerskim zajednicama. Papa Franjo je nastavio putem Ivana Pavla II, otvorena komunikacija s medijima, prihvaćanje elektroničkih medija i društvenih mreža. Smatrao je da mediji mogu postati sredstvo za izgradnju solidarnosti, te da mogu pomoći da se osjećamo bliži jedni drugima.

U četvrtom poglavlju riječ je o vatikanskim crkvenim medijima, koji su to najznačajniji vatikanski mediji, koji su razlozi njihova osnutka te kakvu ulogu imaju u evangelizaciji vjernika u cijelom svijetu.

U petom poglavlju analizira se Katolička Crkva u Hrvatskoj i njen odnos prema medijima kao i mediji koje Crkva koristi u svojoj službi. Daje se objašnjenje što je utjecalo na razvoj crkvenih

medija, koji su sve mediji u Hrvatskoj kojima se koristi Katolička Crkva te koliko uspješno ispunjavaju svoje zadaće u komunikaciji sa svjetovnim medijima. U kojoj mjeri se Crkva koristi svjetovnim medijima da bi javnosti ponudila pozitivne priče, događaje i vijesti. Slijedili Crkva naputke Drugog vatikanskog koncila te današnjeg pape Franje koji svojim primjerom pokazuje kako treba komunicirati sa svjetovnim medijima, otvoreno i bez zadržke. Da li je Crkva u Hrvatskoj bez razloga suzdržana u komunikaciji sa svjetovnim medijima ili „strepiti“ od svjetovnih medija i njihovih senzacionalističkih vijesti koje utječu na njen dobar imidž.

U šestom poglavlju spominje se kvaliteta međureligijskog dijaloga Katoličke crkve kako u svijetu tako i u Republici Hrvatskoj. Koliko je Katolička Crkva kroz povijest ulagala truda kako bi uspjela održavati kvalitetan međureligijski dijalog s drugim vjerskim zajednicama, te kakav je uspjeh polučila. Kako Crkva i ostale vjerske/religijske i dobrotvorne organizacije nastoje u javnosti ostaviti što pozitivniji imidž, odnosi s javnošću važan su dio osnovnih djelatnosti takvih organizacija. Ured za odnose s javnošću vjerskih organizacija imaju više ciljeva. Prije svega njihovi komunikacijski stručnjaci nastoje javnosti, kao i vjernicima, približiti stajališta crkve, njezine odluke i život (Tomić, 2008: 188-189).

2 KATOLIČKA CRKVA U SVIJETU MEDIJA

Suživot Crkve i medija treba promatrati kao dinamičan proces, kao hod od (početnog) nepovjerenja i suzdržanosti pred medijima preko isticanja njihove neutralnosti pa sve do poziva na suradnju odnosno obostrano obogaćenje koje se događa putem dijaloga (Devčić, 2006: 5-25).

Pogledom na povijesni odnos Crkve i medija uočavamo kako Crkva im dva pristupa spram medija, jedan govori o pastoralnom značenju te evangelizaciji putem medija a drugi propituje moralnost istoga.

Otvorenost Crkve spram sredstava društvene komunikacije kroz stoljeća je bila promjenjiva. Tako je u prvim stoljećima bez oklijevanja prihvatila sredstva društvene komunikacije grčko-rimske kulture, dok je u srednjem vijeku, otkrićem tiska, na drugačiji način reagirala na tzv. „slobodu pisane riječi“ primjenom cenzure, uvođenjem crkvenog indeksa zabranjenih knjiga. Najznačajnija poduzeta mjera jest *Inter multiplices* pape Inocenta VIII. prema kojoj svaka knjiga treba biti podvrgnuta kontroli lokalnih biskupa (Valković 2013: 19). Kraj 19. st. smatra se početkom drugačijeg stava Crkve spram medija koji će se učvrstiti u 20. st. kvalitetnim dijalogom i većim međusobnim povjerenjem Crkve i medija. U tom periodu Crkva s puno većim povjerenjem pristupa elektroničkim medijima nego što je bila naklonjena tiskanim knjigama i novinama. Iako Crkva nije imala povjerenje u tiskovine s vremenom se javlja ideja o osnivanju katoličkog tiska koji je imao zadaću suprotstaviti se laičkom tisku te očuvati jedinstvo vjernika.

Kroz više desetljeća pitanje koje je Crkva postavljala pred svijetom medija odnosilo se ponajviše na načine njihove uporabe u pastoralnom djelovanju. Mediji su se, osobito u prvoj polovici prošlog stoljeća, doživljavali kao sredstva (instrumenti) koji služe da bi Božja Riječ mogla doprijeti do najudaljenijih krajeva zemlje. Pojavom i širenjem elektorničkih medija, naročito televizije, sve se više počinje isticati njihova formativno-edukativna uloga u životu društva i Crkve (Valković, 2011: 677).

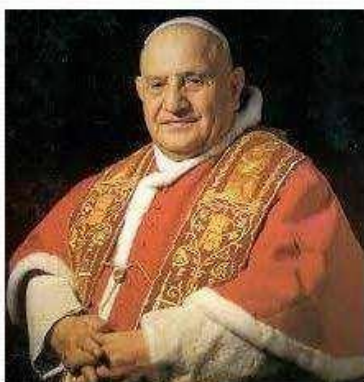
Prilagođavanje novim medijima i tehnologijama te prilagodba novim društvenim uvjetima općenito ne bi trebali Crkvi biti strani pojmovi. Štoviše, tijekom svoje višetisućljetne povijesti Crkva se morala suočavati s brojnim barijerama kao što su različiti kulturni krugovi, jezici te tradicije i običaji brojnih naroda koje je nastojala evangelizirati. Povijest kršćanstva nas tako

uči da i medijski razvoj ne bi trebao biti prevelik „zalogaj“ za Crkvu, ali činjenica je da Crkva intenzivnije pažnju medijima posvećuje tek u prošlom stoljeću (Valković, 2013: 10).

Otvorenost Crkve spram medija očituje se i postupcima poglavara Katoličke crkve, pape 20. st., papa Pio XI. i Pio XII. koji su u svojim zasebnim enciklikama posvetili veću pozornost sredstvima društvenog komuniciranja (kino, radio i televizija). S jedne strane u njima su prepoznali nove mogućnosti evangelizacije i katehizacije, a s druge strane upozoravali su na opasnosti tih novih medija iskazujući moralni sud o njihovim sadržajima (Filipović, 2015: 198). Važan iskorak Crkve prema svijetu medija dogodio se Drugim vatikanskim koncilom koji je održan od 1962. do 1965. godine.

U duhu Drugoga vatikanskoga koncila

- **papa Ivan XXIII. sazvaio je Drugi vatikanski koncil (1962.-1965.)**

Slika 1, Drugi vatikanski koncil, papa Ivan XXIII., <https://slidetodoc.com/>

2.1 Drugi vatikanski koncil – suradnja i dijalog Crkve sa suvremenim svijetom

Drugi vatikanski sabor koji je održan od 1962. do 1965. godine otvorio je perspektivu optimističnijeg pogleda na svijet medija, pozitivan i otvoren stav Crkve prema svijetu što je vidljivo i u tekstovima Drugog vatikanskog koncila te i u dokumentima nakon njega. Važno je napomenuti da je to bio prvi sabor u povijesti na kojem se raspravljalo o komunikaciji a pored toga posvećen joj je i Dekret o sredstvima društvenog priopćavanja – *Inter mirifica*. *Inter mirifica* otkriva pozitivan stav koncilskih otaca prema sredstvima društvenih komunikacija. Oni su, dakle, prepoznata kao „divni Božji darovi“, a sinovi su Crkve pozvani te darove, prema potrebama vremena i prilika, djelotvorno upotrebljavati u djelima apostolata, „bez oklijevanja i s najvećim marom“ (HBK Crkva i mediji -pastoralne smjernice, 2006: 7).

Iako biskupi, crkvena i katolička učilišta te poglavari redova koje je Prepripremna komisija Koncila pitala za mišljenje nisu pridavali veliku važnost značenju komunikacije kao temi o kojoj bi Koncil trebao raspravljati, papa Pio XXIII. je motu proprio *Superno Dei* od 5. lipnja 1960. odredio da se ustanovi tajništvo koje će se baviti pitanjima suvremenih komunikacijskih sredstava i koji će pripremiti shemu za koncilске rasprave (Filipović, 2015: 199).

Iako je koncilski dekret *Inter mirifica* jedan od prvih dokumenata Koncila, kojim se napravio veliki zaokret prema dijalogu s medijima, neizostavni tekst za razumijevanje odnosa Crkve i medija jest pastoralni naputak *Communio et progressio* iz 1971. godine u kojem se navodi da su i Crkva i mediji pozvani kroz dijalog obogatiti jedno drugo. Komunikacija se promatra ne samo kao isključivo „ljudsko“ djelovanje budući da se već u početnim brojevima dokumenta donosi teološka vizija komunikacije. Ona se smješta unutar Božjeg spasenjskog plana. Isus Krist je savršeni komunikator: „Dok je boravio s ljudima na zemlji, Krist se očitovao kao savršeni komunikator. Utjelovivši se uzeo je na sebe narav onih koji su potom primili poruku što ju je propovijedao i riječju i svim svojim životom. Govorio je iznutra, ispred svog naroda, navješćujući božansku poruku silno i ustrajno bez razlike, a ipak se u svemu prilagođavao njihovu načinu govora i mišljenja, jer je govorio iz njihova stanja i životnih prilika (*Communio et progressio*, 1971).

Prilikom izglasavanja dekreta o sredstvima društvenog priopćavanja iznenađujuće je bilo koliki interes je izazvao te uolikoj mjeri je bio predmetom medijskog izvješćivanja. Bezobzira koliko je drugih tema bilo koje su politički bile zanimljivije za javnost, Koncil je izazvao veliki interes u medijima te se može reći da je u tom periodu svjetovni tisak bio u službi crkvenih

događanja. Iako je Crkva u početku bila zatvorena po pitanju davanja informacija o samom Koncilu te izbjegavala davati informacije o istom, smatrajući da se novinari miješaju u stvari koje ne razumiju, sam papa Ivan XXIII. je u jednom trenutku iskazao drukčije stajalište te uvidio kako mediji mogu biti dobri suradnici te pomoći da Koncil dobije pozitivan odjek i izvan Crkve. Gledajući u tom smjeru papa je dozvolio da se pored službenog tiskovnog ureda osnuju tiskovni uredi po jezičnim skupinama. U tom periodu službeni tiskovni ured možda nije bio spreman za takvu otvorenost prema svijetu ali papa Ivan XXIII. to nije želio zaustaviti te je iz toga proizašlo da se između katolika i svijeta stvorilo novo zajedništvo. Krajem Drugog koncilskog zasjedanja organizirana skupina katoličkih novinara zatražila je uvid u koncilsko događanje te je s time izvješćivanje o Koncilu postalo dijelom samog koncila. Uvidjevši da tavrsta komunikacije nije na štetu same Crkve i koncila 1963. godine došlo je do ublažavanja propisa o koncilskoj tajni te je ustanovljen koncilski ured za tisak koji je bio poveznica između tiskovnog ureda i medija. Koncil je potaknuo Crkvu na otvaranje, suradnju i dijalog sa suvremenim svijetom. Objašnjenje je za to dano u uvodnim riječima koncilske konstitucije i Crkvi u suvremenom svijetu. „Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe, jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika, te nema ničega uistinu ljudskoga a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu.“ U skladu s tim novim poimanjem svog mjesta i uloge u svijetu, Crkva se na Drugom vatikanskom koncilu opredijelila kako za unutarcrkveni tako i za izvan crkveni dijalog s različitim kulturama, svjetonazorima, religijama i konfesijama, potičući osobito svoje članove da sa svim ljudima dobre volje zajednički traže odgovore na mnoga pitanja današnjice (Devčić, 2006: 10-11). Dekretom *Inter mirifica* počevši od 1967. pa sve do danas, svake godine obilježava se *Dan sredstava društvenog priopćavanja* te je to prigoda za papu da uputi prigodnu poruku o temama iz tog područja. Kako se posebnim tijelom Svete Stolice za sredstva društvenog priopćavanja podupire izvršavanje papinih zadaća tako dekret *Inter mirifica* određuje osnivanje takvih ureda razini biskupija i biskupskih konferencija. S vremenom je Crkva počela širiti svoje komunikacijske aktivnosti, osniva svoje urede za odnose s javnošću te imenuju glasnogovornike.

2.2 Inter mirifica – koncilski dekret o sredstvima društvenog priopćavanja

Inter mirifica je prvi dekret nekog općeg koncila posvećen sredstvima društvene komunikacije u povijesti Crkve. Povijest nastanka dekreta *Inter mirifica* vrlo je zanimljiva jer njezin početak nije previše obećavao. Naime, biskupi i članovi komisije zaduženi za pitanje društvene

komunikacije osobno nisu smatrali da je komunikacija tema o kojoj Koncil treba raspravljati (Filipović, 2015: 199). Ipak Ivan XXIII. nije odustajao od ove tematike te je glavni cilj *Inter mirifice* bio „sažeti crkveno učenje o društvenoj komunikaciji, poduprijeti razvoj ispravne savjesti glede upotrebe medija, pojasniti odnos između medija i zahtjeva vjere i morala te progovoriti o nužnosti uporabe medija za širenje Radosne vijesti“ (Filipović, 2015: 199). Oduševljenje drugih biskupa s ovom temom je nažalost bilo razočaravajuće, jer rasprava o sredstvima društvene komunikacije nije izazvala preveliki interes koncilskih otaca (Valković, 2013: 34). Ovaj dekret izazvao je i negativne kritike javnosti koja je smatrala da u nekim svojim dijelovima poziva na uvođenje cenzure, a to potkrepljuju na temelju odrednice zapisane u *Inter mirifici*: „Primateљи informacija, prije svega mlađi, neka se nauče na stegu i disciplinu u upotrebi tih sredstava; uz to neka nastoje da dublje razumiju ono što gledaju, slušaju ili čitaju; neka o tome razgovaraju s odgojiteljima i stručnjacima i neka nauče oblikovati ispravan sud. Roditelji pak neka imaju na pameti da je njihova dužnost da budno paze da prizori, listovi i slično, što vrijeđa vjeru i moral, ne prijeđu kućnog praga i da djeca ne dođu s takvim stvarima u dodir.“ (*Inter mirifica*, br.10) Valja spomenuti kako ovaj dekret nije izazvao samo negativnu reakciju javnosti, već je *Inter mirifica* tekst koji je imao i najveći broj negativnih glasova i u koncilskom zasjedanju (Filipović, 2015: 202). I pored negativnih kritika koje su uslijedile nakon objave dekreta *Inter mirifica* ne treba se umanjivati značenje i njegova vrijednost budući da je to kako smo već i naveli u ovom radu prvi dokument u kojem je Crkva izrazila svoj stav spram ondašnjih medija, a osim toga bio je prethodnica nastajanju drugog, po mišljenju mnogih, boljeg pastoralnog naputka *Communio et progressio*.

2.3 Communio et progressio – pastoralni naputak

Kako je već u radu spomenuto dekret *Inter mirifica* bio je prvi korak u koncilskom i crkvenom razvoju koji je odredio društvenu komunikaciju kao crkvenu temu. Nastavak istoga jest pastoralni naputak *Communio et progressio* koji je objavljen osam godina kasnije 1971. godine.

Ovaj pastoralni naputak odražava novo teološko razumijevanje Crkve i njena odnosa prema suvremenom svijetu, a koje je sazrelo za vrijeme Drugog vatikanskog sabora i učvrstilo se neposredno nakon njega (Filipović, 2015: 206). Komunikacijska će dinamika svoj temelj – kako je vidljivo i u kasnijim dokumentima – naći u dijalogu. Ako u koncilskom dekretu *Inter mirifica* još nisu mogle biti inkorporirane smjernice II. Vatikanskog sabora (budući je to bio

jedan od prvih dokumenata Koncila) u *Communio et progressio* na različitim je razinama vidljivo da se prihvaća duh Sabora, duh dijaloga i nova ekleziologija (Valković, 2017: 423). Enciklika *Communio et progressio* izravno potiče biskupe i svećenike na veće sudjelovanje u medijima i javne istupe, kako bi, koristeći se suvremenim sredstvima komuniciranja, mogli izravnije naviještati evanđelje. Pritom ih potiče da se služe „jezikom medija“, odnosno da naviještanje evanđelja osuvremene, odnosno prilagode novom načinu komuniciranja i time se približe naraštajima koji su stasali uz suvremene medije (Skoko, 2017: 456). Biskupije i nadbiskupije u Hrvatskoj imaju neujednačen pristup odnosima s javnošću, što se vidi i iz samog naziva ureda. Neke još uopće nemaju osobe ili odjele zadužene za komuniciranje s javnošću, što je pokazatelj da kasne najmanje 40 godina, s obzirom da se Enciklika jasno za to zalaže (Skoko, 2017: 456). Pastoralni naputak *Communio et progressio* može se nazvati i vodičem koji će Crkvi pomoći u narednim godinama kod prilagodbe na nove komunikacijske i društvene trendove, te je postao temeljni dokument o crkvenom medijskom djelovanju i do danas je ostao najpozitivniji crkveni dokument o društvenoj komunikaciji (Filipović, 2015: 209)

3 PAPE NAŠEG DOBA I NJIHOV UTJECAJ U JAČANJU POLOŽAJA CRKVE U DRUŠTVU

Gledano kroz povijest izbori za papu su izazivali veliki interes, znatizelju te se sa nestrpljenjem iščekivao rezultat zasjedanja i glasanja kardinala u Sikstinskoj kapeli, koji su između sebe birali novog papu. Znakovi kojima se javnost obavještavala o tijeku samog glasovanja jesu, crni dim, znak da tek treba postići dogovor a bijeli dim koji je izlazio s krova Sikstinske kapele bio je znak da je izabran novi papa. Izabrani pape nisu se uvijek pokazali kao dobar izbor, bilo je onih koji su svoj izbor iskoristili kao priliku da budu u službi naroda, svijeta odnosno onako kako je po Evanđelju ispravno u službi Isusa Krista i njegovog nauka. Međutim niti crkva odnosno njezini predstavnici nisu bili imuni na ono izvanjsko, „svjetovno“, pa se događalo da su pojedini pape svoj izbor iskoristili za uživanje u bogatstvu i moći, te živjeli u suprotnosti s naukom Katoličke crkve. Međutim pokazalo se da u novije doba kada je Crkva trebala dobre vođe, pastire crkve, izabrani su oni koji su ostavili dubok trag kako u crkvenim krugovima tako i u svijetu, svojim naukom, načinom življenja te su težili za temeljitom obnovom Crkve koja bi imala važnu ulogu u odnosu na svijet, politiku, nevjernike, vjernike drugih religija.

Tako je papa Ivan Pavao II. progovorio u svojoj poruci za Svjetski dan sredstava društvene komunikacije: „Istina je da se crkvena kultura razlikuje od kulture javnih glasila: sukobljavanje je glede nekih točaka zaista veliko.“ Ali isto tako papa nastavlja: „Ipak nema razloga da razlike onemoguće prijateljstvo i dijalog. Često u najdubljim prijateljstvima upravo razlike ohrabruju stvaralaštvo i utvrđuju veze.“¹

3.1 Papa Ivan XXIII. – dobri papa

Od prvih dana svog pontifikata papa Ivan XXIII. dočekan je s velikim iznenađenjem kako u crkvenim krugovima tako i u svjetovnim. Iznenađenje je više što je izabran za papu u 77moj godini života što su mnogi smatrali njegovim nedostatkom. No vrlo brzo se pokazalo da to nije točno, te je svojim aktivnim djelovanjem te promjenama koje je unosio u Vatikanu od prvog dana pokazao kako želi otvoreniju Crkvu te Crkvu spremnu na dijalog. Nakon samo tri mjeseca što je izabran za papu, objavljuje svoju odluku o sazivanju Drugog vatikanskog koncila, što se

¹ [Javna glasila: prijateljska prisutnost ukorak s onima koji traže Oca - IKA \(hkm.hr\)](http://www.hkm.hr) Ivan Pavao II. poruka za 33. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije, 1999.

smatralo najvećom reformom katoličke crkve još od 1563. kada je održan Tridentski sabor. Kako je već u radu navedeno Drugi vatikanski koncil je bio prvi sabor u povijesti na kojem se raspravljalo o komunikaciji te je vidljiv pozitivan stav koncilskih otaca prema sredstvima društvenih komunikacija. Papa je zahtijevao obnovu Crkve, smatrao je ako se Crkva obnovi unutar sebe samo tako može ostvariti dijalog s drugim religijama i cijelim svijetom. Papa je imao cilj, modernizirati i osuvremeniti crkvu te je svojim biskupima govorio: „Crkva nije muzej koji treba čuvati, nego vrt koji treba obrađivati. Otrjesimo prašinu koja se nakupila na prijestolju Petra, provjetrimo crkvu“. Pored aktivnosti vezano uz održavanje Drugog vatikanskog koncila, papa je bio aktivan u rješavanju svjetskih političkih kriza, što je izazvalo pažnju javnosti te je pokazao da Crkva nije pasivni promatrač već da aktivno prati i uključuje se u svjetska zbivanja. Bio je priznat u krugovima političara onoga vremena, te su uvažavali njegova stajališta. Sve svoje obveze aktivno je obavljao sve do svoje smrti 1963. a njegovi suvremenici kažu kako nijedan papa do tada nije bio tako voljen od naroda, pa su ga još za života nazvali Dobri papa. Smatrao je da Crkva treba ići u susret suvremenom društvu i čovjeku te prepoznavati znakove vremena. Ono što je osjećao i proživljavao izrazio je u svojoj knjizi *Dnevnik duše i ostali pobožni spisi*: „Čitav je svijet moja obitelj. Taj osjećaj sveopće pripadnosti mora dati ton i živost mome duhu, srcu, mojim djelima“.

3.2 Papa Ivan Pavao II. - svetac naših dana

Papa Ivan Pavao II. izabran je kao najmlađi papa novijeg doba, prvi papa netalijan nakon više stoljeća, kasnije će se pokazati da je papa s najduljim pontifikatom u povijesti crkve te papa koji je svojom karizmom i neposrednošću osvajao svaki kutak svijeta. Bio je omiljen među svim generacijama, političarima, svjetskim liderima, vjernicima i nevjernicima. Posebno se zalagao za ekumenizam i religijski dijalog, otvorenost prema drugim vjerskim zajednicama. Tako je bio prvi papa koji je posjetio sinagogu te isto tako prvi papa koji je posjetio džamiju. Prvi papa koji je u Asizu sazvaio Svjetski molitveni dan za mir, 27. listopada 1986. godine, te je okupio sve poglavare velikih vjerskih religija. Oči javnosti stalno su bile uprte u njegov rad te je izazivao interes i zanimanje gdje god da se pojavio. Bio je papa „putnik“ budući da je u svom pontifikatu posjetio 130 država, obišao zemaljsku kuglu oko 30 puta, posjetio je oko 850 gradova itd. Papa Ivan Pavao II. napravio je značajan korak prema novom shvaćanju medija, u njima prepoznaje novu kulturu, koristi se njima i surađuje s njima. Pozornost medija privukao je i svojom izjavom uoči Velikog jubileja 2000. otvoreno se ispričavši za sve grijeha koji su

počinjeni u ime crkve i kroz njezinu povijesti. Spomenuo je sve od križarskih ratova do grijeha današnjice, suvremenih oblika zlostavljanja od strane pojedinih svećenika. Među mnogobrojnim citatima stoji i ovaj: „Papa ne može biti zatočenik Vatikana. Želim doći do svih, od stepskih nomada do redovnika i sestara u njihovim samostanima. Želim prekoračiti prag svakog doma“. Papa je tri puta pohodio Hrvatsku te je bio istinski prijatelj hrvatskog naroda te je bio među ostalima zaslužan za međunarodno priznanje Republike Hrvatske. Na okruglom stolu prigodom Dana sredstava društvene komunikacije održane u Zagrebu 2005. godine s temom Ivan Pavao II. i mediji – ostavština za budućnost, organiziranog od strane Tajništva HBK. Tako je Novinar Hrvatske televizije Jozo Barišić iznio dojmove svog medijskog praćenja završetka velikog pontifikata pape Ivana Pavla II. u Vatikanu. Govoreći o odnosu pape Ivana Pavla II. prema medijima, Barišić je ocijenio da je on dobro razumio medije i njihovu ulogu i da je to znao dobro iskoristiti te je redovito dobro prezentirao svoje poruke.² Glavni urednik Glasa Koncila Ivan Miklenić ukazao je da je papa Ivan Pavao II. svojim osobnim stavom promicao novi odnos Crkve prema medijima te je bio prvi papa koji je odgovarao na novinarska pitanja.³ U svom obraćanju za Svjetski dan sredstava društvene komunikacije 2005. papa Ivan Pavao II. je naglasio: „Sveto pismo nas podsjeća da riječi imaju izvanrednu moć te mogu ujedinjavati i dijeliti narode, stvarajući veze i prijateljstva ili uzrokujući neprijateljstvo. To ne vrijedi samo za riječi što ih izriče jedna osoba suočena s drugom; isto se može reći za komunikaciju, na bilo kojoj razini se ona odvijala. Suvremena tehnologije raspoložu mogućnostima bez presedana da čine dobro, da šire istinu o našem spasenju u Isusu Kristu te pomiču sklad i pomirenje. Pa ipak, njihova loša uporaba može dovesti do ogromne štete, dovodeći do nerazumijevanja, predrasuda, pa čak i sukoba.“⁴

3.3 Papa Franjo – „Miserando atque eligendo“ „Bijedan, ali izabran“

Papa Franjo je svojim načinom komuniciranja i jednostavnošću nastupa unio živost u samu Crkvu i uvelike pridonio promjeni percepcije Crkve u javnosti. Već od prvog pojavljivanja na loži bazilike sv. Petra u Rimu, od njegovog prvog obraćanja i pozdrava „braćo i sestre, dobra

² [Ivan Pavao II. i mediji - ostavština za budućnost - IKA \(hkm.hr\)](#) Zagreb, okrugli stol prigodom Dana sredstava društvene komunikacije

³ [Ivan Pavao II. i mediji - ostavština za budućnost - IKA \(hkm.hr\)](#) Zagreb, okrugli stol prigodom Dana sredstava društvene komunikacije

⁴ [Ivan Pavao II. i mediji - ostavština za budućnost - IKA \(hkm.hr\)](#) Zagreb, okrugli stol prigodom Dana sredstava društvene komunikacije

večer“ prepoznatljivi su neki novi oblici odnosno karakteristike u komunikaciji rimskog biskupa (Valković, 2015: 19). Kako svojim prvim nastupima tako i današnjim, papa Franjo zaokupljao veliku pozornost kako vjernika tako i svih ostalih crkvenih i svjetovnih medija. Svojom neposrednošću, otvorenošću te iskrenim pristupom svakom sugovorniku osvaja simpatije odmah na početku svog pontifikata. Papa koji se ne skriva ispred novinara te odgovara na sva postavljena pitanja bez zadržke. Ako papinu popularnost ocjenjujemo kriterijima pop zvijezda ili celebritija može se svrstati u sam vrh top liste popularnosti. Samo jedan podatak dovoljno govori da je papa Franjo već u prvoj godini pontifikata proglašen osobom godine od strane magazina „Time“. Bio je prvi crkveni poglavar na naslovnici rock časopisa „Rolling Stonea“. Papa nije tražio osobnu slavu i uspjeh ali ako imenovanje osobom godine u časopisu Time znači da su mnogi shvatili njegovu poruku to mu je bilo dostatno. Uzeo je ime skromnog sveca, a zatim se založio za crkvu pomirenja. Superstar u osmom desetljeću života krenuo je mijenjati mjesto na kojem su promjene obično vidljive tek s prolazom stoljeća.⁵ isti časopis nazvao ga je superstar koji mijenja Crkvu. Institut Treće tisućljeće europskog parlamenta iste godine proglasio je papu Franju „Komunikatorom godine“ a u Kini je ubrojen među 10 osoba koje su obilježile 2013.-u godinu. Papa Franjo bio je jedna od najtraženijih osoba unutar Google pretraživanja što je pokazatelj da su i mladi ljudi koji najčešće pretražuju navedene stranice bili zainteresirani za ono što Papa Franjo govori odnosno želi prenijeti u javnost. Ono što ga je razlikovalo od komunikacije drugih papa jest to da pored izgovorenih riječi papa Franjo je komunicirao i slikom, shvatio je da slika govori više od riječi te da je shvatljiva unutar svake kulture. Prof. Valković u svom znanstvenom radu „Papa Franjo i novi oblici komuniciranja“ navodi kako Papa Franjo pridaje veliku važnost ovakvom načinu komunikacije što su mediji od samog početka prihvatili. Izvanredno uspješno komunicira gestama i ta se komunikacija doživljava veoma prirodno i spontano (Valković, 2015: 24). Papa Franjo kao i njegov prethodnik papa Ivan Pavao II. svojim putovanjima želi postati graditelj mostova te otvoriti Crkvu za dijalog sa svijetom, te nastaviti međureligijsku suradnju koju su započeli njegovi prethodnici. Njegovo poslanje je biti spontan i blizak ljudima. Papa koji se aktivno bavi i crkvenim skandalima i otvoreno govori o njima. Ne zaobilazi ni teme kao što su položaj žena u Katoličkoj crkvi, homoseksualni brakovi, pobačaj i sve drugo o čemu Katolička crkva godinama izbjegava raspravljati. Papa Franjo kao i njegovi prethodnici obilježava Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija te u svojim porukama ističe važnost komunikacije za život

⁵ [TIME's Person of the Year 2013 Pope Francis, The People's Pope | TIME.com](#) , časopis Time 2013. godine proglasio papu Franju osobom godine

Crkve i njezino poslanje, te naglašava utjecaj medija na život čovjeka i društva. Navodi da mediji mogu postati sredstvo za izgradnju solidarnosti. Mediji nam mogu pomoći osjetiti se bliže jedni drugima i stvoriti novi osjećaj jedinstva ljudske obitelji koji potiče na solidarnost i ozbiljno zauzimanje za dostojanstveniji život. Dobra komunikacija nam pomaže da se više jedni drugima približimo i bolje se međusobno upoznamo, da budemo više ujedinjeni.⁶ Iako u crkvenim krugovima ima i onih koji se ne slažu s njegovim načinom istupanja u javnost, komunikacije s medijima te mu zamjeraju kako je njegov smjer preradikaln, nastupi previše medijalni te da bi se moglo dogoditi da se izgubi suština vjere. Međutim otvoreni stil komuniciranja treba promatrati u kontekstu papinih učestalih poziva Crkvi da odlučno krene na periferije, da se otvara svijetu i da bude spremna na dijalog sa današnjim čovjekom računajući pritom na nepredvidivost djelovanja Božje riječi (Valković, 2015: 41). Papino zalaganje za osobnom komunikacijom, komunikacijom izlaska na ulice i osobnih susreta s osobom vidljivo je i iz njegove poruke za 55. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije s temom „Dođi i vidi“ u kojem naglašava veliku važnost zanosnom i znatiželjnom pokretanju, izlasku iz udobne umišljenosti da „već znamo“. Upozorava na opasnost od društvene komunikacije bez provjere, zatim izjednačavanja poput „fotokopiranih novina“ ili uglavnom jednakih televizijskih, radijskih i internetskih vijesti. Potičući novinare da se maknu ispred računala te da kako kaže „troše đonove cipela“ kao svjedoci različitih događaja sposobni razlučivati i preuzimati odgovornost za širenje sadržaja.⁷

⁶ [Komunikacija u službi istinske kulture susreta - IKA \(hkm.hr\)](#), poruka pape Franje za 48. svjetski dan sredstava društvene komunikacije

⁷ [Obilježen 55. Svjetski dan medija | HDKN – Hrvatsko društvo katoličkih novinara](#), poruka pape Franje za 55. svjetski dan sredstava društvene komunikacije

4 VATIKANSKI CRKVENI MEDIJI

Budući da je Crkva od svojih početaka nastojala komunicirati kako sa vjernicima tako i ostatkom svijeta, koristeći se svim sredstvima koja su joj u datim trenucima bila na raspolaganju, uvidjevši priliku za novi način evangelizacije odlučila je krenuti u osnivanje vlastitih komunikacijskih medija koji će biti u službi Crkve. Za razliku od stava koji je vladao prema tiskanim knjigama i novinama, Crkva elektroničkim medijima pristupa s puno većom otvorenošću (Valković, 2017: 419). Kao najznačajnije vatikanske medije može se navesti Vatikanski radio te vatikanske novine L'Osservatore Romano koje je papa Franjo od 2015. godine uključio pod svoje upravljanje, budući da je te godine osnovao Tajništvo za komunikacije.⁸ Kako navodi Jutarnji list u članku objavljenom 24. svibnja 2021. godine, papa Franjo dao je do znanja da prati rad navedenih novina, te u svom obraćanju na dan obilježavanja 160 godina postojanja vatikanskih novina izjavio: „Trošite najviše novca iz vatikanskog proračuna a tko vas sluša? Dodao je kako tamošnji zaposlenici dobro i vrijedno rade, uredi su im lijepo organizirani, ali je upitno dolazi li njihova poruka kamo bi trebala“.⁹ Kako vatikanske novine tako i Vatikanski radio imao je i ima važnu ulogu u crkvenom poslanju, njegova osnovna funkcija je u prvom redu da papini govori i poruke te sva njegova djelatnost dođu do što većeg broja vjernika kršćana.¹⁰ Papina božićna poruka 25. prosinca 1995. godine bila je službeni iskorak Katoličke crkve u svijet interneta, (www.vatican.va), tu je i vatikanska stranica namijenjena mladima (Pope2you), te vatikanski Twitter profil koji je osnovan u svibnju 2011. (Twitter@PSSC-VA).

4.1 Vatikanski radio

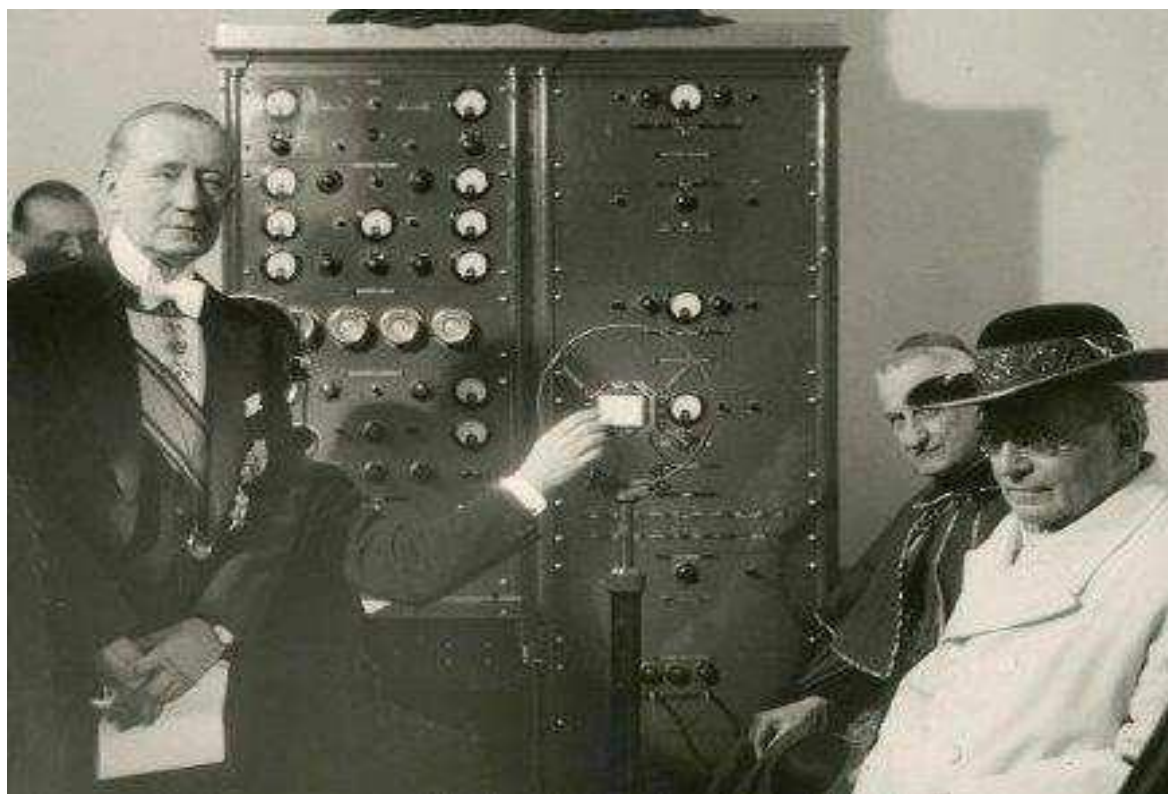
Papa Pio XI. je 12. veljače 1931. točno u 16.49 prvi put progovorio na Vatikanskom radiju. Talijanski fizičar, nobelovac Guglielmo Marconi prihvatio je Papinu ponudu i sagradio radio postaju za manje od dvije godine. U to vrijeme Vatikanski radio bio je najmoćnije sredstvo da se papin glas čuje svijetom. Bio je to prvi govor Urbi et Orbi – Gradu i Svijetu. Radio je povjeren na upravljanje isusovcima koji su njime upravljali do 2017. Emitira na 41 različitom

⁸ https://hr2.wiki/wiki/L%27Osservatore_Romano

⁹ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/papa-franjo-napao-vatikanske-medije-trosite-novac-mahnito-a-tko-vas-uopce-cita-i-sluca-15075619>

¹⁰ <https://ika.hkm.hr/novosti/vatikanski-radio-obiljezava-90-obljetnicu-osnutka/>

jeziku. Za vrijeme komunističke diktature ukazala se potreba da Vatikanski radio emitira i na hrvatskom jeziku, a emitiranje stalnog programa na hrvatskom jeziku počelo je 1947. Svakodnevno emitiranje 15 minuta na hrvatskom jeziku u 19h a slušanost je bila velika među hrvatskim katolicima u domovini i svijetu.¹¹ Vatikanski radio ne postoji u nekadašnjem obliku i više nije pod vodstvom Družbe Isusove budući da je papa Franjo ustanovio Tajništvo za komunikaciju, novi dikasterij Rimske kurije. Kako navodi p. Trstenjak u 62. broju časopisa „Ignacijev put“ iz 2021. godine: „Vatican News slijedi ideju jednostavne digitalne konvergencije odgovarajući na nove tehnološke mogućnosti i neslućeni razvoj društvenih mreža. Svoj smisao i međudjelovanje pronalazi na višejezičnoj, višekulturalnoj, višekanalnoj i multimedijalnoj platformi kojoj se danas može pristupiti s raznih uređaja“.¹² Dana 12. veljače 2021. godine na 90. godišnjicu svog postojanja, pokrenut je 24-satni program web-radija koji će biti dostupan putem interneta na engleskom, talijanskom, francuskom, španjolskom, portugalskom, njemačkom i armenskom jeziku.

Slika 2, *Nobelovac Guglielmo Marconi i papa Pio XI. / Foto: Vatican Media*

¹¹ [PRENOSIMO Časopis "Ignacijev put" o 90. obljetnici Vatikanskog radija - IKA \(hkm.hr\)](#)

¹² [PRENOSIMO Časopis "Ignacijev put" o 90. obljetnici Vatikanskog radija - IKA \(hkm.hr\)](#)

5 KATOLIČKA CRKVA I MEDIJI U HRVATSKOJ

Crkva je oduvijek ali posebice od održavanja Drugog vatikanskog sabora sve više propitkivala važnost i utjecaj, narav i svrhu sredstava društvenog priopćavanja. Kako smo već u radu naveli Crkva ima potrebu komunicirati kako sa svojim članovima tako i s lokalnim i nacionalnim javnostima ne samo o vjerskim pitanjima nego i socijalnim, društvenim, znanstvenim. Tako i Katolička crkva u Hrvatskoj da bi bila u korak s vremenom a i u korak sa smjernicama Drugog vatikanskog koncila osniva urede za odnose s javnošću te imenuje glasnogovornike koji će u ime Crkve istupati u javnosti. Kroz povijest Crkva i mediji su se na različite načine susretali, a njihov je odnos bio označen i svojevrsnom napetošću, zbog različitosti njihovih perspektiva koje proizlaze iz specifičnosti medijskog djelovanja i jezika navještaja, odnosno cilja koji mediji i Crkva žele ostvariti (Radalj, 2018: 140-141). Tako je Crkva smatrala da mediji u Hrvatskoj kada su u pitanju crkvena pitanja imaju neprofesionalan pristup, površno obrađuju informacije što se smatralo posljedicom da je urednicima bitan profit koji će postići senzacionalističkim vijestima a ono što sadrži intelektualne i moralne vrijednosti odlazi u drugi plan. Crkva u Hrvatskoj da bi bila što bolja u komunikaciji s medijima te da bi odgovorila na sve medijske izazove HBK izdaje pastoralne smjernice pod nazivom „Crkva i mediji“ u kojima se bavi svijetom medija, te kako slijediti smjernice vatikanskog dekreta *Communio et progressio*, poziv na osnivanje ureda za odnose s javnošću te imenovanje glasnogovornika. Naviještati Radosnu vijest poslanje je koje proizlazi iz same naravi Crkve. Da bi ispunila taj zadatak mora, uz stalnu otvorenost nadahnućima i vodstvu Duha Svetoga, poglavito paziti na dvije stvari: na poznavanje onoga komu je poslana i na traženje prikladnih načina kako bi njezin govor bio razumljiv. U naše vrijeme ispunjenje te zadaće zahtjeva od Crkve bolje poznavanje i otvorenije prihvaćanje sredstava društvenih komunikacija koja uvelike utječu na cjelokupno društvo uzrokujući na svim razinama duboke promjene. Upravo je te promjene Crkva dužna stalno oslušivati i pratiti, jer je to preduvjet da bi mogla ispuniti svoje poslanje. (HBK Crkva i mediji -pastoralne smjernice, 2006: 1) U tom smislu dokumentom „Crkva i mediji“ HBK želi: „Sve sinove i kćeri naše Crkve potaknuti na pozornije oslušivanje znakova vremena koje Bog upućuje Crkvi preko svijeta medija“ (HBK Crkva i mediji -pastoralne smjernice, 2006: 1). Ovaj dokument može se nazvati i strateškim planom za kvalitetan dijalog Crkve s medijima. Treba naglasiti da pastoralne smjernice nisu univerzalne, HBK poziva da svaka nadbiskupija na području Republike Hrvatske izradi vlastiti pastoralni plan, budući da bi svoje medijsko djelovanje trebale usuglasiti s obilježjima lokalnih medija da bi, u konačnici, mogao biti

uspostavljen i željeni dijalog. Da bi se dijalog ostvario, potrebna je i crkvena otvorenost prema novim medijskim mogućnostima, odnosno otvorenost je nužna čak i kada Crkva uoči da mediji neće biti dobronamjerni ili nastoje stavove Crkve prikazati na iskrivljen i djelomično točan način (HBK Crkva i mediji -pastoralne smjernice, 2006: 7-8). Razvoj crkvenih medija u Hrvatskoj odnosno prvi veliki korak bio je osnivanje Glasa Koncila 1962. godine koji izlazi još i danas, te je u doba osnivanja dolazio u sukobe s tadašnjom komunističkom vlasti, iako je bilo zabranjenih brojeva list se ipak održao se sve do danas. To je bio glas koji je mnogobrojnim svećenicima, vjernicima, ali i ostalima prenosio vijesti kakvih dotad gotovo da i nije bilo (Kajinić, 2013: 98). to je bio list koji bi donosio novosti sa koncilskih zasjedanja. Nakon Glasa Koncila koji je bio „okidač“ odnosno podstrek za izlaženje u javnost i drugih glasila, novina te osnivanja važnih crkvenih ustanova u Republici Hrvatskoj. Na taj način se Crkva predstavljala javnosti, uspješno i manje uspješno. Naime Crkva nije uvijek uspijevala uspostaviti dobra dijalog s medijima s tim da su obje strane tvrdile da kod ove druge nema sluha za komunikaciju. Može se reći da Crkva još uvijek nije naučila reagirati u kriznim situacijama, te se događa često puta da na teme vezane uz Crkvu a koje se pojavljuju u društvenim medijima, koje ne stvaraju pozitivnu sliku o Crkvi, unatoč tome često puta nema nikakve reakcije iz crkvenih krugova. Nažalost, Crkva i crkvene institucije komuniciraju s javnošću više reaktivno, rutinski, sporadično na upite novinara, nego strateški i proaktivno (Skoko, 2017: 455). Strateška komunikacija zahtjeva sljedeće preduvjete: poznavanje važnosti odnosa s javnošću u suvremenom naviještanju Evanđelja, definiranje jasne strategije djelovanja i postizanje dobre koordinacije svih subjekata unutar Crkve, komunikacijska znanja i osposobljenost svećenika, redovnika, redovnica i laika za medijsko djelovanje i javne nastupe, uključivanje većeg broja laika, osoba iz javnog života deklariranih vjernika, koji ostavljaju dobar javni dojam, kako bi postali novi glasnogovornici Crkve (Skoko, 2017: 455-456). Crkva smatra kako mediji najčešće objavljuju senzacionalističke priče, bez puno provjere i s vrlo malo uporišta, cilj je naslov koji prodaje novine. Ivan Miklenić nekadašnji urednik Glasa Koncila, u uredničkom komentaru od 25. ožujka 2007. godine opisao je taj model navodeći: „Jedan ili dvojica novinara objave svoj tekst u dnevnim novinama kako vijest iz Crkve polazeći od stvarnog crkvenog događaja, ali prešućujući bit toga događaja, ističući nešto sasvim rubno, i nekad manje, nekad više, krivotvoreći neki od crkvenih stavova, tako da korisnik medija dobiva u biti dezinformaciju“. Često puta se događa da naslov i sami tekst nemaju nikakvih podudarnosti. Međutim ne može se reći da su mediji jedini krivci za sliku kakvu ima Crkva u Hrvatskoj. Problem se može naći u tome što Crkva u Hrvatskoj tj. biskupije i nadbiskupije imaju neujednačen pristup odnosima s javnošću, neke niti nemaju organizirane urede za odnose s javnošću, iako sama enciklika

Communio et progressio potiče biskupe i svećenike na veće sudjelovanje i nastupe u medijima, da komuniciraju izravnije, služeći se jezikom medija. Potrebno je da svaka župa ima osobu ili skupinu zaduženu za medije, koji bi svojim djelovanjem stvarali pozitivnu sliku te župe u javnosti. To je danas u doba interneta i društvenih mreža omogućeno svakoj župi da sama stvori sliku u javnosti kakvu želi. Kako bi se pojačala proaktivnost Crkve u odnosima s medijima, nužna je veća „proizvodnja“ pozitivnih priča, događaja i vijesti. Na taj bi se način preusmjerila pozornost s negativnih informacija i skandala te pokazalo kako Crkva nije jednodimenzionalna. Naime, novinari koji nisu upućeni u djelovanje Crkve počesto su iznenađeni širinom djelovanjaj važnosti Crkvenih institucija i pojedinaca (Skoko, 2017: 457). Kako je već u radu spomenuto Crkva u Hrvatskoj često puta izbjegava odgovore na škakljiva pitanja bilo da se tiču svjetovne ili crkvene prirode. Iako papa Franjo svojim primjerom iz dana u dan pokazuje kako je potrebno otvoreno komunicirati s medijima, bez zadržke odnosno bez skrivenih namjera, te da takav način komunikacije gradi bolju sliku Crkve u svijetu. U Hrvatskoj crkveni predstavnici imaju različite pristupe spram medija, nekima je papin način komunikacije još uvijek neprihvatljiv te neprimjeren za jednog Poglavara Crkve, dok drugi hrabro slijede njegov primjer, te isto primjenjuju u svojim istupima u javnosti vodeći se tim da su spremnost i otvorenost nužni kako bi Crkva postala aktivan komunikacijski sudionik u svijetu medija. Mediji u Hrvatskoj najčešću zamjerku prema Crkvi imaju tu da prikriva, zataškava probleme, negira, o njima šuti, te optužuje medije da „podmeću“ Crkvi. Kako prenosi tportal.hr skandali koji su potresali Crkvu u svijetu pa tako i u Hrvatskoj ponukali su neke biskupe da u svojim propovijedima progovore o problemima u „Božjem stadu“ kako je to nazvao dubrovački biskup Mate Uzinić, prenosi tportal.hr, kojeg mediji u Hrvatskoj smatraju otvorenim za komunikaciju, aktivan je na društvenim mrežama te se ne boji progovoriti o problemima Crkve u Hrvatskoj. Tportal.hr kroz članak pod naslovom „Postali smo sinonim za licemjere“ prenosi propovijed biskupa Uzinića iz 2018. godine kada je iskoristio nedjeljno Evanđelje po Marku kako bi kroz Isusovu poruku o farizejima progovorio o licemjerstvu u vlastitim redovima. I to vrlo jasno je rekao: „To ide dotle da bismo mogli reći da smo i mi, a kada kažem mi, onda mislim osobito na nas koji u Katoličkoj crkvi imamo vodeću ulogu, postali svojevrсни sinonim za licemjerje. Kako drugačije razumjeti skandale koji posljednjih godina potresaju Katoličku crkvu, a licemjerje je spriječilo odlučno suočavanje s ovim problemom te kako se skandali više primjećuju u Katoličkoj crkvi nego u drugim vjerskim zajednicama upravo zbog toga. Sve je to rezultiralo, smatra biskup Uzinić,

time da su katolički svećenici mnogima postali sinonim za pedofile¹³. U istom članku tportal.hr prenosi sljedeću izjavu iz propovjedi biskupa Uzinića: „Da je licemjerje kojim su prikivali skandal zapravo klerikalizam, misliti da je svećenicima dozvoljeno nešto što drugima nije? I što li je nego klerikalizam i licemjerje zlouporaba moći i zlostavljanje savjesti i toleriranje spolnog zlostavljanja, za koje je papa Franjo na početku mise u Dublinu od Boga tražio oprost? To je ponašanje koje je Isus najviše osuđivao, a i danas osuđuje po evanđelju koje nam je navješteno, ali i, usuđujem se i to reći, po osudi suvremenog svijeta, osobito medija, koji s pravom u Katoličku crkvu i nas, njezine službenike, upire prstom tražeći odgovore“.¹⁴ Biskup Uzinić kako navodi www.vecernji.hr među rijetkim biskupima je koji je 2015. godine objavio financijski poslovni izvještaj dubrovačke nadbiskupije, te nastavio s tom praksom i sljedećih godina, njegov primjer nije slijedio veliki broj biskupa.¹⁵ Cijelo financijsko izvješće prenio je index.hr, smatrajući to presadnom u Katoličkoj crkvi¹⁶ Može se reći da gore navedeni primjeri služe za stvaranje pozitivne slike Crkve u Hrvatskoj ali ta slika ne bi trebala biti odraz pojedinca nego cjelokupne zajednice. Ovakvi primjeri ne bi trebali biti iznimka nego pravilo. Da li Crkva bez razloga ima zatvoreniji stav spram društvenih medija i izvještavanja ili je to možda posljedica negativnih iskustava s tim istim medijima. Ne mali broj puta se dogodilo da su novinari radi publiciteta i radi senzacionalizma dali krive informacije u javnost koje bi rušile dobar imidž Crkve, da bi se poslije napravio demant ali nije imao odjeka kao prethodna informacija a s duge strane često puta šteta je i s demantom bila nepopravljiva. Politologinja Gordana Vilović, izvanredna profesorica na Fakultetu političkih znanosti istraživala je najčešće etičke prijepore u hrvatskim medijima općenito i sažela ih je u sljedeće kategorije: neistinito izvještavanje, anonimni izvori, prikazivanje jedne strane, narušavanje temeljnih prava čovjeka, narušavanje prava manjinskih društvenih skupina, propagandni testovi, loš ukus i bestidnost te nepodudarnost teksta i naslova (Skoko, 2017: 451). Skoko dalje navodi kako se to odrazilo i na izvještavanje hrvatskih medija o djelovanju Crkve u Hrvatskoj. Analizom svih novinskih članaka, u kojima je ključna tema izvještavanja vezana uz djelovanje Crkve u Hrvatskoj, a koji su bili objavljeni u nacionalnim dnevničkim novinama u razdoblju od 1. rujna do 1. ožujka 2016. godine uočio je sljedeće prevladavajuće teme:

¹³ <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/katoliccku-crkvu-trese-skandal-a-hrvatski-biskupi-sute-svi-osim-jednog-je-li-vrijeme-za-konacno-ciscenje-foto-20180905>

¹⁴ <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/katoliccku-crkvu-trese-skandal-a-hrvatski-biskupi-sute-svi-osim-jednog-je-li-vrijeme-za-konacno-ciscenje-foto-20180905>

¹⁵ <https://www.vecernji.hr/vijesti/mons-uzinic-jedini-biskup-koji-objavljuje-svoje-prihode-i-rashode-i-cuje-sto-narod-govori-1268799>

¹⁶ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/Objavljeno-prvo-crkveno-financijsko-izvjesce-evo-koliko-zaraduju-biskupijska-poduzeca/819924.aspx>

- Izvješća sa crkvenih slavlja – citati propovjedi
- Prigodne biskupske poruke
- Skandali vezani uz institucije i pojedince
- Poruke i pohodi pape Franje
- Prilozi vezani za „klerikalizaciju“ društva i utjecaj Crkve na politiku
- Zanimljivosti vezane za pojedince, zajednice i sl.
- Djelovanje crkvenih institucija (Caritas i sl.)

Relativno malo je novinskih sadržaja koju su nastali na temelju proaktivnosti (nuđenja dobrih priča i sadržaja) od strane pojedinca i institucija (Skoko, 2017: 451). Kako bi se pojačala proaktivnost Crkve u odnosima s medijima, nužna je veća proizvodnja pozitivnih priča, događaja i vijesti. Na taj bi se način preusmjerila pozornost samo s negativnih informacija i skandala te pokazalo kako Crkva nije jednodimenzionalna. Da bi se popravio dugo zanemarivani odnos crkvenih odnosa s javnošću i društvenih medija, nova strateška komunikacija zahtjeva i suvremeniji pristup medijskom svijetu, zatim kvalitetnije upravljanje crkvenim medijima, kvalitetnija i učestalija suradnja s drugim institucijama i vjerskim organizacijama, a zatim i kvalitetnija interna komunikacija (Skoko, 2017: 456). Crkva u Hrvatskoj prati smjernice Svete Stolice te pokušava uspostaviti što bolju komunikaciju s medijima, imenuje glasnogovornika biskupske konferencije (HBK) u ovom trenutku tu dužnost obnaša mr. sc. Zvonimir Ancić te važnu ulogu u odnosu s medijima za Crkvu u Hrvatskoj ima i pročelnik Tiskovnog ureda Zagrebačke nadbiskupije vlč. mr. Tomislav Hačko.

HBK u objavljenom dokumentu Crkva i mediji (pastoralne smjernice) navodi da: u pastoralnim smjernicama se ne želi potaknuti samo evangelizacija sredstava društvenog priopćavanja, niti samo progovoriti o evangelizaciji tim sredstvima, nego poglavito istaknuti samu komunikaciju kao bitnu sastavnicu ne samo ljudskog života, nego i kršćanske vjere kao takve. Iz tog slijedi da je u svakom pastoralnom pothvatu nezaobilazno pitanje kako ga priopćiti onima kojima je namijenjen. Sredstva društvenih komunikacija dozivaju u svijest svim vjernicima, a posebno onima koji su neposrednije uključeni u pastoralno djelo Crkve, ozbiljnost i važnost tog pitanja, ali i daju i mogućnost odgovora na njega. U skladu s tim ove smjernice žele sve članove crkvene zajednice, u prvom redu pastoralne djelatnike, potaknuti na veću otvorenost tim sve moćnijim sredstvima. Na taj će se način uspješnije navješćivati Radosna vijest na početku trećeg tisućljeća (HBK Crkva i mediji - pastoralne smjernice 2006: 3).

Nakon objave gore navedenog dokumenta, Odbor Hrvatske biskupske konferencije za sredstva društvenog priopćavanja, Tiskovni ured HBK-a i Hrvatsko društvo katoličkih novinara organizirali su u periodu od 23. do 24. veljače 2007. susret katoličkih medijskih djelatnika i pojedinih izdavača literature kršćansko-duhovnog sadržaja te novinara i urednika iz crkvenih i svjetovnih medija u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Jedan od zaključaka bio je da pojedini svjetovni novinari teže dolaze do informacija iz Crkve što izaziva nezadovoljstvo i negodovanje kod istih, a što se onda može primijetiti i u njihovim kolumnama i komentarima u medijima. Usuglasili su se kako je potrebno Crkvu predstaviti na zanimljiv način, te razvijati odnos s javnošću i usavršavati djelatnike za taj posao kako bi Crkva imala kvalitetne predstavnike u javnim nastupima.

5.1 Komunikacija Crkve kroz katoličke medije – nova evangelizacija

Kroz više desetljeća pitanje koje je Crkva postavljala pred svijetom medija odnosilo se ponajviše na način njihove upotrebe u pastoralnom djelovanju. Mediji su se, osobito u prvoj polovici prošlog stoljeća, doživljavali kao sredstva (instrumenti) koji služe da bi Božja Riječ mogla doprijeti do najudaljenijih krajeva zemlje. pojavom i širenjem elektroničkih medija, naročito televizije, sve se više počinje isticati njihova formativno-edukativna uloga u životu društva i Crkve (Valković, 2011:677). Može se reći da evangelizacija putem medija nije jednostavna budući da evangelizaciju karakterizira osoban i direktan pristup osobama, koji smanjuje i mogućnost manipulacije. Za evangelizacijsko djelovanje potrebno je pronaći najbolji način kako doći do običnog čovjeka. Crkva to čini kroz različite kanale počevši od onih najjednostavnijih kao što su župni listići, bilteni koji su glasila na razini župe, zatim tiskovine, radio, televizija, društvene mreže.

5.1.1 Kršćanska sadašnjost – Katolička nakladnička kuća

Kršćanska sadašnjost osnovana je 22. veljače 1968. dekretom zagrebačkog nadbiskupa Franje kardinala Šepera, to je bio jedan od važnijih događaja za Crkvu nakon osnutka lista Glas Koncila 1962. o kojem je u radu već pisano. Kršćanska sadašnjost osnovana je kao Centar za koncilski istraživanja, dokumentaciju i informacije. Kako je navedeno u časopisu „Vijenac 634“ iz 2018. godine, od osnutka pa do danas Kršćanska sadašnjost ulaže napore na četiri

glavna područja koncilske obnove Crkve i društva: biblijskom, liturgijskom, katehetskom i teološkom. Jedna od važnih stvari za napomenuti je da je Kršćanska sadašnjost izdavač suvremenog hrvatskog prijevoda Biblije, objavljenog 1968. godine pod nazivom „Zagrebačka Biblija“. Kršćanska sadašnjost od svojih početaka radi na okupljanju vjernika, bilo da je riječ o klericima ili laicima te na izdavanju zrele vjerske literature.

5.1.2 Hrvatski katolički radio – dobar radio za dobre ljude

HKR je neprofitna radijska postaja s nacionalnom koncesijom. Započeo je s emitiranjem 17. svibnja 1997. kada ga je blagoslovio i u rad pustio kardinal Franjo Kuharić. Svojim signalom HKR pokriva 95% teritorija Republike Hrvatske te i pogranična područja susjednih zemalja.¹⁷ Prvi ravnatelj i glavni urednik bio je dr. fra. Mirko Mataušić koji je znao reći da: „Ne radi radio za biskupe i svećenike, već radio koji će evangelizirati, ući u domove vjernika, ali i onih koji su se udaljili od Crkve“. HKR je svojim programom kako informativnim tako i glazbenim privukao veliki broj slušatelja budući da nije orijentiran isključivo na vjersku tematiku i glazbu nego se u njegovom programu nađu i teme iz javnog života. Još 2008. godine Jutarnji list navodi kako slušanost HKR neprestano raste te se prema istraživanjima stalno nalazi među prvih deset radijskih stanica. HKR se do 2019. godine emitirao pune 22 godine, a kako mu slušanost raste iz godine u godinu, 2018. godine na ljestvici slušanosti zauzeo je visoko 8. mjesto. Sadašnji ravnatelj HKR je mons. Fabijan Svalina a glavni urednik je Siniša Kovačević.

5.1.3 HDKN -Hrvatsko društvo katoličkih novinara

HDKN je strukovno, privatno društvo vjernika u Crkvi, a ravna se odredbama općeg crkvenog prava, Zakonom u udrugama, propisima HBK, ovim Statutom i ostalim važećim zakonima Republike Hrvatske.

Ciljevi Društva su:

- Zastupati kršćanska načela u svom informativnom djelovanju
- Promicati stručno usavršavanje svojih članova

¹⁷ <https://hkr.hkm.hr/o-nama>

- Promicati i štiti strukovna i ljudska prava članova u crkvenoj i društvenoj zajednici
- Zalagati se za širenje informativnog prostora i njegovanje informativne kulture i etike
- Promicati suradnju među novinarima u javnim glasilima
- Suradivati s odgovarajućim društvima, organizacijama i ustanovama u zemlji i inozemstvu¹⁸

5.1.4 Laudato televizija

Laudato televizija je prva hrvatska obiteljska televizija s kršćanskim vrijednostima. Budući da naglašava važnost domaćeg proizvoda, riječi i kulture, veliki dio programa ove televizije zauzimaju programi domaće produkcije. Naglasak Laudato televizije je na prijenosu pozitivnih vijesti, kako iz života Crkve tako i svijeta. Pokriva područje sporta, komedije, kulinarstva, zdravstva, dječjeg i animiranog programa te književnosti, duhovne glazbe i proizvodnjelastitih dokumentarnih filmova.¹⁹ Najviše gledatelja, očekivano, Laudato TV program bira u vrijeme blagdana te po pisanju Večernjeg lista, u tim danima okuplja od 20 tisuća gledatelja pred malim ekranima.²⁰ Laudato TV započinje s emitiranjem na Božić, 25. prosinca 2015. godine a na press konferenciji održanoj 21. prosinca 2015. predstavljen je njen sadržaj a sama direktorica Laudato TV, Ksenija Abramović upoznala je prisutne s vlasništvom i samim projektom. Naglasila je: „Laudato televizija je projekt angažiranih katolika laika i željnih da Crkva u Hrvatskoj ima televizijski kanal koji će u emisijama pratiti redovan život Crkve koja je bogata mnogim stvarnostima i pridonosi svekolikom razvoju naše zemlje“. Laudato televiziju putem satelita moguće je gledati u Hrvatskoj, Europi, sjevernom dijelu Afrike i zapadnom dijelu Azije. Laudato televizija ovisi isključivo o prilozima donatora.

¹⁸ <https://www.hdkn.hr/statutarne-odredbe/>

¹⁹ <https://galerije.laudato.hr/potpisivanje-sporazuma-o-suradnji-laudato-tv-prikljucio-se-mrezi-bernaysovih-partnera>

²⁰ <https://www.vecernji.hr/showbiz/laudato-tv-najgledanija-lokalna-televizija-u-hrvatskoj-1373169>

Slika 3, <https://www.glas-koncila.hr/glas-koncila-br-34-2017/> Glas Koncila

6 MEĐURELIGIJSKI DIJALOG KATOLIČKE CRKVE

Papa Ivan Pavao II. u svojoj poruci za 39. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije kao temu odabrao je „Sredstva društvene komunikacije u službi razumijevanja među narodima“. Papa ističe: „Mediji mogu obrazovati milijune osoba o drugim dijelovima svijeta, drugim kulturama i religijama“. ²¹ Katolička Crkva se Drugim vatikanskim koncilom otvorila suvremenom svijetu kako bi uspostavila međureligijski dijalog sa svim ljudima dobre volje a veliki doprinos u međureligijskom dijalogu imaju posljednja tri pape koji su na taj način privlačili interes svjetske javnosti te gradili pozitivan imidž Katoličke Crkve u svijetu. Kako ističe Papa Benedikt u svojoj poruci za 43. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije: „Dijalog, kojeg prenose mediji, mora biti ukorijenjen u iskrenom i uzajamnom traženju istine, kako bi se podupirao razvoj u razumijevanju i snošljivosti“. ²²

Želimo saznati što je dijalog odnosno njegovo glavno značenje nailazimo na mnoštvo definicija i objašnjenja značenja te riječi. Imamo definiciju da dijalog potječe od grčke riječi *διάλογος*: razgovor, općenito razgovor između dvoje ljudi: razgovor, pregovor između dvije ili više skupina kako bi se riješio neki problem, razriješile nesuglasice... U filozofiji ima značenje: vođenje razgovora radi prikaza problema i dolaska do njegovog rješenja. U književnosti: razmjena riječi, misli, stajališta i čuvstvenih stanja među sugovornicima u okviru kakva dramskoga, pripovjednoga, a katkad i lirskog iskaza ili teksta. ²³

A kako bi trebao izgledati međureligijski dijalog koji njeguje i podržava Katolička crkva, jedan od prekrasnih primjera nalazimo u predgovoru kojeg je napisao fra. Ante Vučković u „Dijalogom do mira“ zbornik radova u čast Željku Mardešiću. Uvodnik je nazvao „Učeci dijalog“ te navodi sljedeće: „Dijalog. Prekinuti, razlomljeni govor. Govor koji pošta drugog da od-govori. Nedovršen i nedovršivi govor. Govor koji od početka zna da nije cjelovit. Nedostatni, necjelovit govor. Dijalog je riječ koja nema nakanu izreći sve, nego zastaje, zašuti da drugi izrekne, da se iskaže. Dijalog je riječ koja svjesno iznova želi biti prekinuta, razlomljen, nedorečena. Dijalog je govor u kojem unaprijed ostavljam slobodno mjesto drugoj i drukčijoj riječi. Dijalog je riječ s otvorenim mjestom za druge. Dijalog je govor otvorenih ušiju. Naliči zastoju stanki na putu, predahu kad začujem drugu riječ. Dijalog je govor koji ne

²¹ <https://ika.hkm.hr/sredstva-drustvene-komunikacije-u-sluzbi-razumijevanja-medu-narodima-2/>

²² <https://ika.hkm.hr/novosti/nove-tehnologije-novi-odnosi-promicati-kulturu-postivanja-dijaloga-i-prijateljstva/>

²³ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15101>, objašnjenje- definicija dijaloga

završava i nema zadnje riječi. Molitva završava s amen. Dijalog ne poznaje amen. Ili bolje rečeno, svaki amen u dijalogu otvara novi govor. To je zato što u molitvi stojim pred beskonačnim Bogom, a u dijalogu s ravnopravnim, konačnim čovjekom“ (Franjevački institut za kulturu mira, 2005: predgovor). Katolička crkva kroz svoju povijest imala je uspone i padove u održavanju odnosa s drugim religijama odnosno uspostavljanju dijaloga s ljudima koji su različitih vjeroispovijesti. Da li širenjem drugih religija Katolička crkva ima strah od gubitka vlastitog identiteta? Ukoliko Crkva ima na umu da su sudionici dijaloga Crkva i svijet, ostali, tada prvo mora posvjestiti samu sebe, obnoviti se, tek onda je spremna za kvalitetan dijalog sa svijetom, drugim religijama. Kroz rad su spomenuti trojica papa današnjeg doba, koji su utjecali na pozitivan imidž Crkve u javnosti, a njihovo djelovanje odrazilo se i na izgradnju međureligijskih odnosa. Imamo papu XXIII. koji je kroz II. Vatikanski Koncil uveo promjene unutar Crkve i crkvenog staleža. Kako se na II. vaticanskom koncilu komunikacija odnosno mediji po prvi put u povijesti Crkve pojavili kao tema o kojoj se raspravljalo te doneseni konkretni zaključci tako je na istom Koncilu proglašena saborska deklaracija *Nostra aetate*. Na samom kraju II. vaticanskog koncila, 28. listopada 1965. bila je svečano proglašena saborska deklaracija *Nostra aetate*. Riječ je o jednom od šesnaest dokumenata II. vaticanskog sabora koji se izričito bavi odnosom Katoličke crkve s drugim religijama. Bila je to izuzetna novost čije duboke korijene treba potražiti u nastojanjima pape Ivana XXIII. da se iz katoličke teološke pastoralne prakse konačno odstrane sve natruhe antisemitizma (Bižaca, 1998: 401). Sam papa Ivan XXIII. je i prije nego što je donesena deklaracija *Nostra aetate*, na iznenađenje mnogih unutar crkve a svijeta, 27. ožujka 1959. na prvi Veliki petak svoga pontifikata, odredio da se iz „Sveopće molitve“ izbace za Židove uvredljive riječi *Oremus et pro perfidis Judaeis*, te isto tako iz molitve posvete Kristu Kralju dao izbaciti sve riječi koje bi vrijeđali Židove i muslimane. Koncilski dokument *Nostra aetate* nalaže: „Budući da je duhovna baština koja je zajednička kršćanima i Židovima stoga tako velika, ovaj sveti Sabor želi promicati i preporučiti među njima uzajamno znanje i poštivanje, koje se dobiva prije svega biblijskim i teološkim studijama i bratskim dijalogom.²⁴ Nakon više puta prepravljanoj tekstu i vraćanja na ponovno glasovanje, a tijekom cijelog održavanja Sabora dokument je bio objektom dugih, živih u žustrih diskusija i sporenja, postao je dijelom katoličke nauke, nakon što je dobio skoro jednodušnu podršku, a na gore navedeni datum papa Pavao VI. zajedno sa saborskim ocima službeno je proglasio Deklaraciju o odnosima Crkve s nekršćanskim religijama (Bižaca, 1998: 412). Završio je ono

²⁴ Crkveni dokumenti: Deklaracija o odnosu Crkve prema nekršćanskim religijama "Nostra aetate" (II. vaticanski sabor, 28. X. 1965.), NA: 4

što je papa Ivan XXIII. pokrenuo na početku II. vatikanskog koncila. Može se reći da je II. vatikanski koncil otvorio vrata Crkvi za međureligijski dijalog, a imenovani papa Ivan Pavao II. postavši poglavarem Katoličke Crkve, shvatio je važnost međureligijskog dijaloga te mu je isto bilo među prioritetima za vrijeme njegovog pontifikata. Jedan od najvećih međureligijskih događaja za Katoličku Crkvu bio je susret pape Ivana Pavla II. s predstavnicima različitih religija (predstavnicima 12 religija) dana 27. listopada 1986. u Asizu, gradu sv. Franje. Navedenog datuma na poziv samog pape Ivana Pavla II. za vrijeme ekumenske i međureligijske molitve, nije bilo rata i oružja su mirovala. Taj dan je bio jedan od najmirnijih dana u povijesti čovječanstva. Vrativši se u Vatikan papa kako Poglavar Katoličke Crkve prima u audijenciju predstavnike nekršćanskih religija, a sam događaj iz Asiza s posebnim oduševljenjem je prihvaćen diljem svijeta. Katolička Crkva zajedno na čelu sa svojim Poglavarom pokazala da je spremna na dijalog s drugima, drugačijim, na praštanje te traženje oprosta za svoje propuste. Potrebno je naglasiti da ovo nije bio jedini ovakav međureligijski skup, drugi veliki međureligijski događaj ponovno na poziv iz Vatikana održao se od 25. do 28. listopada 1999. u samom Vatikanu, prisustvovalo je 230 sudionika, 20 različitih nekršćanskih religija. Tema skupa bila je „Suradnja među različitim religijama na pragu trećega tisućljeća“. Vrhunac ovog međureligijskog skupa bio je zadnjeg dana 28. listopada kada je prihvaćen tekst zajedničke izjave koja je pročitana na završetku skupa. U poruci se navodi sljedeće: „Da svjetski vođe i vladari osude zlorabu religije kao sredstvo raspirivanja mržnje i opravdanje diskriminacije, te da vjerski poglavari promiču duh dijaloga unutar svojih zajednica i da se sami zauzmu za dijalog s društvom na svim razinama“. Papa Ivan Pavao II. je za svoga pontifikata održao još jedan, treći, međureligijski susret koji je također izazvao veliki interes u svijetu kako kod vjernika tako i drugih. Naime papa u ime Katoličke Crkve ponovno pozvao predstavnike svjetskih religija da se okupe u Asizu 2002. godine, iako je održan molitveni susret 2001, ali papa pogođen događanjima u svijetu te napadom na tornjeve u Americi, želio je zajedno sa ostalim religijama poslati poruku mira svijetu. Papa je za vrijeme popodneve molitve nedjeljnog Angelusa 18.11.2001. godine poručio sljedeće: „Želimo se ondje okupiti svi zajedno, a posebno kršćani i muslimani, kako bi pred svijetom svečano izjavili kako religija ne smije nikada postati razlogom sukoba, mržnje i nasilja. U ovom trenutku čovječanstvo treba vidjeti geste mira i čuti riječi nade“.²⁵ Koliko je ovo bio važan događaj za sve govori podatak da je u Asizu bilo prisutno 2500 vjerskih, crkvenih i građanskih predstavnika. Akreditirano je 1200 novinara iz cijelog svijeta.

²⁵ https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/angelus/2001/documents/hf_jp-ii_ang_20011118.html

Slika 4. <https://narod.hr/kultura/27-listopada-1986-assisi-zajednicka-molitva-za-mir-12-vjera-svijeta>
christorchaos.com

Doprinos pape Ivana Pavla II. u promicanju međureligijskog dijaloga iznimno je velik i ostat će nezaobilazna referenca na koju će se još dugo moći pozivati katolički i drugi vjernici angažirani na tom području. Upravo u tu svrhu 2010. osnovan je Centar Ivan Pavao II. za međureligijske studije (*St. John Paul II Center for Interreligious studies*) pri Papinskom sveučilištu Sv. Tome Akvinskog u Rimu. Svrha tog Centra je nastavljati graditi mostove između kršćana i pripadnika drugih religijskih tradicija te formirati buduće generacije vjerskih lidera i aktera koji će razumijevati međureligijski dijalog i znati ga implementirati kako u teologiji, tako i u svakodnevnom životu i pastoralnoj praksi (Crkva u multikulturalnoj i multireligijskoj Bosni i Hercegovini: 2019). Da međureligijski dijalog Katoličke Crkve neće utihniti i prestatimogu nam posvjedočiti i aktivnosti današnjeg Pastira Crkve pape Franje koji neumorno nastavlja tamo gdje su njegovi prethodnici stali. Papa tvrdi sljedeće: „U današnjem nesigurnom svijetu dijalog među religijama nije znak slabosti, jer vjernici su čimbenik mira za ljudska društva“.²⁶ Svi svjetski mediji prenijeli su vijest o prvom papi koji je posjetio Irak. Papa je u Iraku u svom govoru na međureligijskom susretu u Abrahamovom Uru Kaldejskom poručio: „Neprijateljstvo, ekstremizam i nasilje se ne rađa iz pobožnog srca, nego je to izdaja vjere te da vjernici ne mogu šutjeti kada terorizam zloupotrebljava vjeru“.²⁷

²⁶ <https://www.vaticannews.va/hr/papa/news/2019-11/papa-franjo-medjureligijski-dijalog-institut-argentina.html>

²⁷ <https://www.vecernji.hr/vijesti/papin-posjet-ima-i-politicku-dimenziju-jer-se-ispricao-iraku-1474839>

Slika 5, <https://www.dw.com/hr/papa-franjo-u-iraku/a-56771618> SABAH ARAR/AFP/GETTY IMAGES

Papa Franjo je prvi papa koji je postio Ujedinjene Arapske Emirate, održan je međureligijski susret te sveta misa, to su dva ključna događaja tog posjeta. Održane je privatni sastanak pape i princa nasljednik šaik Mohammed bin Zayed al Nahyana. Papa mu je poklonio medalju na kojoj je prikazan susret svetog Franje sa sultanom Malikom Al Kamilom, 1219. godine, a papa je dobio na dar dokument s nadnevkom od 22. lipnja 1963. godine, kojim se darovalo zemljište za izgradnju prve crkve u Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Ako sagledamo današnje prilike u svijetu, sve ratove koji se vode u svijetu može se povući paralela s papinim posjetima islamskim zemljama. Papa kroz svoja promišljanja, govore i javne istupe u prvi plan stavlja mir u svijetu a jedan od važnih čimbenika za opstanak mira u svijetu je međureligijski dijalog koji Crkva obnavlja kroz svaki novi susret u Asizu, te je potrebno promijeniti ponašanja koja su u prošlosti dovela takozvanih vjerskih ratova. Kako se Dan duha Asiza obilježava redovito svake godine širom svijeta kao spomen na molitvu za mir u svijetu predstavnika svih velikih religija, tako se taj dan obilježava i u Hrvatskoj. Međureligijski molitveni susret održava se u crkvi sv. Franje i franjevačkom samostanu na zagrebačkom Kaptolu. Taj tradicionalni susret okuplja predstavnike: Baptističke crkve, Evandeoske pentekostne crkve, Evangelističke crkve, Islamske vjerske zajednice, Katoličke Crkve, Makedonske pravoslavne crkve, Srpske pravoslavne crkve i Židovske vjerske zajednice Bet Israel. Poseban susret bio je 2019. godine kada se obilježavala 800. obljetnica susreta sv. Franje i sultana Malika Al-Kamila te je održan okrugli stol na tu temu u Islamskom centru u Zagrebu. Crkva u Hrvatskoj nastoji održavati dobar međureligijski dijalog sa drugim religijama te često puta se organiziraju zajedničke

tribine, predavanja, konferencije za ekumenizam i međureligijski dijalog. Jedan od njih koji se održao 2020. godine u Zagrebu, u spomen „Deklaracije o ljudskom bratstvu za svjetski mir i zajednički život“ koju su potpisali 2019. godine u Abu Dabiju potpisali papa Franjo i veliki imam Al-Azhara Ahmad Al-Tayyib. Konferencija je održana pod nazivom „Temelj mira i stabilnosti u svijetu“ u zajedničkoj organizaciji Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj, Lige muslimanskog svijeta i Hrvatske biskupske konferencije. Organizacija susreta je bila na najvećoj razini, prisustvovali su predstavnici vjerskih zajednica iz cijelog svijeta. U ime organizatora govorili su muftija i predsjednik Mešihata islamske zajednice u Hrvatskoj Aziz Hasanović i zadarski nadbiskup i predsjednik HBK mons. Želimir Puljić. Za kraj svečanog otvorenja govorio je nadbiskup kardinal Bozanić, koji je istaknuo važnost ove konferencije, te da smatra suradnju Katoličke Crkve i islamskih predstavnika u Hrvatskoj veoma dobrom, da je to zajednički put, te da je potrebna otvorenost, redoviti susreti i da svaka strana ima konkretne izazove koji im daju nove zadatke.²⁸

²⁸ <https://www.zg-nadbiskupija.hr/dokumenti/aktualnosti/kardinal-bozanic-sudjelovao-na-otvaranju-konferencije-ljudsko-bratstvo-temelj-mira-i-stabilnosti-u-svijetu>

7 ZAKLJUČAK

Crkva se u današnje vrijeme trudi pratiti smjernice Drugog vatikanskog koncila, biti otvorena za suradnju s medijima, imati jasan plan i komunikacijsku strategiju budući da je svjesna važnosti otvorenog dijaloga s medijima, s drugim kršćanskim zajednicama i drugim religijama. Crkva ne može i ne smije ignorirati medije već se njima služiti i preko njih djelovati. Često puta javni istupi crkvenih govornika koji nisu dorasli zadatku Crkvi nanesu više štete nego koristi stoga je potrebno da Crkva odgaja nove glasnogovornike koji svojim znanjem i sposobnošću samouvjerenost istupaju u javnosti stvarajući pozitivan imidž Crkve. Ukoliko Crkva u svojim redovima, svećenicima, nema kvalitetan kadar za odnose s javnošću dobro bi bilo angažirati školovane profesionalce koji će taj zadatak odraditi kako treba. Može se reći da za dobre odnose Crkve i medija potreban je kvalitetan dijalog odnosno obostrano razumijevanje i uvažavanje. S jedne strane da mediji ne teže samo senzacionalističkom izvještavanju događaja unutar Crkve a s druge strane Crkva treba biti otvorenija za suradnju s medijima kojima će ponuditi pozitivne priče, kojih u Crkvi ima samo ih treba istaknuti. Sam papa Franjo kao i njegovi prethodnici poziva Crkvu da bude spremna za komunikaciju i na dijalog kako sa medijima tako i drugim javnostima. Kako bi razvijala odnose s javnošću Crkvi je prioritetno da prati razvoj i promjene na području društvenih komunikacija. Odnosi s javnošću je samo još jedan od izazova koje Crkva ima pred sobom.

8 IZJAVA

Izjava o autorstvu završnog rada i akademskoj čestitosti

Ime i prezime studenta: Nedjeljka Nikolić

Matični broj studenta: 72/18

Naslov rada: Crkveni odnosi s javnošću: aktivna komunikacija s medijima i drugim javnostima

Pod punom odgovornošću potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Prilikom izrade rada koristio sam tuđe materijale navedene u popisu literature, ali nisam kopirao niti jedan njihov dio, osim citata za koje sam naveo autora i izvor te ih jasno označio znakovima navodnika. U slučaju da se u bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spreman sam snositi sve posljedice uključivo i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovoga rada.

Potvrđujem da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio mentor.

Datum

11.10.2021. |

Potpis studenta

9 POPIS LITERATURE

9.1 Knjige i članci

1. Bižaca, N. (1998). *Kako je nastala saborska deklaracija „Nostra aetate“*. Split: Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu.
2. Devčić, I. (2006). *Crkva i svijet medija: put od nepovjerenja do poziva na dijalog*. Rijeka: Riječki teološki časopis 14, br.1, 5-25.
3. Filipović, A. (2015). *Koncilski iskorak Katoličke crkve u svijet društvene komunikacije*. Zagreb: Nova prisutnost; sv.13(2), 198-202.
4. Franjevački institut za kulturu mira. (2005). *Dijalogom do mira: zbornik radova u čast dr. Željku Mardešiću*. Split: Franjevački institut za kulturu mira.
5. Hrvatska biskupska konferencija. (2006). *Crkva i mediji - pastoralne smjernice*. Zagreb: Glas Koncila.
6. Kajinić, J. (2013). *Kardinal Franjo Šeper i crkveno – državni odnosi 1960-1969*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji.
7. Kovač, T. (2019). *Crkva u multikulturalnoj i multireligijskoj Bosni i Hercegovini*. Frankfurt am Main: Hrvatski dušobrižnički ured
8. Radalj, M. (2018). *Odnosi s javnošću u neprofitnim organizacijama*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada i Hrvatska udruga za odnose s javnošću.
9. Skoko, B. (2017). *Imidž Katoličke Crkve u Hrvatskoj javnosti i mogućnost upravljanja njime*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Fakultet političkih znanosti.
10. Tomić, Z. (2008). *Odnosi s javnošću teorija i praksa*. Zagreb: SYNOPSIS d.o.o.; Sarajevo: SYNOPSIS d.o.o.
11. Valković, J. (2011). *Evangelizacija u eri medija: mogućnosti i problemi komuniciranja*. Zagreb: Bogoslovska smotra, Vol. 81 No.3, 677, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
12. Valković, J. (2013). *Crkva i svijet medija, mogućnost susreta i različitost perspektiva*. Zagreb: Glas Koncila.

13. Valković. J. (2015). *Papa Franjo i novi oblici komunikacije u naviještanju radosti evanđelja*. Rijeka: Riječki teološki časopis, Vol. 45 No. 1, 19-41.

14. Valković. J. (2017). *Crkva i mediji – izazov za teološko – pastoralno promišljanje i djelovanje*. Zagreb: Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Odjel za komunikologiju.

9.2 Internetski izvori

1. „HDKN“ (2021.) <https://www.hdkn.hr/obiljezen-55-svjetski-dan-medija/>
2. „IKA“ (1999.) <https://ika.hkm.hr/novosti/javna-glasila-prijateljska-prisutnost-ukoraks-onima-koji-traze-oca/>
3. „IKA“ (2005.) <https://ika.hkm.hr/novosti/ivan-pavao-ii-i-mediji-ostavstina-zabuducnost/>
4. „IKA“ (2005.) <https://ika.hkm.hr/sredstva-drustvene-komunikacije-u-sluzbi-razumijevanja-medu-narodima-2/>
5. „IKA“ (2009.) <https://ika.hkm.hr/novosti/nove-tehnologije-novi-odnosi-promicati-kulturu-postivanja-dijaloga-i-prijateljstva/>
6. „IKA“ (2014.) <https://ika.hkm.hr/novosti/komunikacija-u-sluzbi-istinske-kulture-susreta-2/>
7. „IKA“ (2021) <https://ika.hkm.hr/novosti/prenosimo-casopis-ignacijev-put-o-90-obljetnici-radio-vatikana/>
8. „IKA“ (2021) <https://ika.hkm.hr/novosti/vatikanski-radio-obiljezava-90-obljetnicuosnutka/>
9. „TIME“ (2013.) <https://poy.time.com/2013/12/11/person-of-the-year-pope-francis-the-peoples-pope/>
10. <https://www.enciklopedija.hr/>
11. https://hr2.wiki/wiki/L%27Osservatore_Romano
12. <https://www.hdkn.hr/statutarne-odredbe/>
13. <https://hkr.hkm.hr/o-nama>
14. <https://www.index.hr/vijesti/clanak/Objavljeno-prvo-crkveno-financijsko-izvjesce-evo-koliko-zaraduju-biskupijska-poduzeca/819924.aspx>
15. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/papa-franjo-napao-vatikanske-medije-trosite-novac-mahnito-a-tko-vas-uopce-cita-i-slusa-15075619>
16. <https://www.vecernji.hr/vijesti/mons-uzinic-jedini-biskup-koji-objavljuje-svoje-prihode-i-rashode-i-cuje-sto-narod-govori-1268799>
17. <https://www.zg-nadbiskupija.hr/>
18. <https://www.vaticannews.va/>

19. https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/angelus/2001/documents/hf_jp-ii_ang_20011118.html
20. <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/katolicku-crkvu-trese-skandal-a-hrvatski-biskupisute-svi-osim-jednog-je-li-vrijeme-za-konacno-ciscenje-foto-20180905>

10 POPIS SLIKA

Slika 1 , Drugi vatikanski koncil, papa Ivan XXIII., https://slidetodoc.com/	6
Slika 2 , <i>Nobelovac Guglielmo Marconi i papa Pio XI. / Foto: Vatican Media</i>	17
Slika 3 , https://www.glas-koncila.hr/glas-koncila-br-34-2017/ Glas Koncila	26
Slika 4 , https://narod.hr/kultura/27-listopada-1986-assisi-zajednicka-molitva-za-mir-12-vjera-svijeta christorchaos.com.....	30
Slika 5 , https://www.dw.com/hr/papa-franjo-u-iraku/a-56771618 SABAH ARAR/AFP/GETTY IMAGES	31